

János Zolnay

Integračné prvky a rastúce nezrovnalosti v
maďarskom školstve
(1990-2010)

Charakteristické znaky vzdelávacieho systému (1993-2011)

- Zriaďovateľom väčšiny základných škôl je miestna samospráva
- Slobodný výber učebníc a programov
- Slobodný výber školy
 - Pre školy umožňuje selekciu
- Normatívne financovanie
 - Väčšinou nie je predurčená podpora
- Nejednotná vzdelávacia štruktúra
 - Popri najrozšírenejších osemročných základných školách fungujú aj šesťročné a osemročné gymnáziá, posilňujúce selekciu

Rozloženie škôl a žiakov podľa zriaďovateľov (2010)

Zriaďovateľ		Základná škola (%)	Gymnázium (%)	Stredná odborná škola (%)	Stredné odborné učilište (%)
Miestna samospráva	schools	81	47	42	45
	pupils	89	57	50	55
Župa/Budapešť	schools	4	15	23	22
	pupils	1	15	29	27
Štát	schools	1	3	3	2
	pupils	1	4	3	2
Cirkev	schools	8	17	5	6
	pupils	6	18	2	3
Nadácia	schools	3	12	20	17
	pupils	1	5	11	8

Charakteristické znaky samosprávneho systému (1990-2011)

- Decentralizovaný a fragmentovaný
- Zabezpečí miestne vzdelávanie a sociálnu starostlivosť
- Neexistujú sociálne a vzdelávacie decentralizované verejnosprávne vládne orgány
- Nie sú osobitne oddelené normatívne príspevky
- Znova rozdeliteľné finančné zdroje

Štátna podpora samospráv v porovnaní s GDP (2008)

Štát	2000	2008
Česká republika	8,7	11,4
Maďarsko	13,0	11,4
Poľsko	15,5	14,1
Slovensko	2,8	5,5

Integračná vzdelávacia politika (1991-2010)

- O rámcových počtoch prijatia na strednú školu nerozhoduje vláda
- Počet mládeže, navštevujúcej strednú školu rastie
- Hranica povinnej školskej dochádzky sa zvýšila zo 16 rokov na 18 rokov

Pomer žiakov s ukončenou ZŠ, ďalej študujúcich na strednej škole

	1998		2010	
	Nerómske deti	Rómske deti	Nerómske deti	Rómske deti
Nepokračuje v štúdiu	2,3	16,5	0,1	5,5
Odborné učilište	41,0	70,2	27,4	67,6
SOŠ	38,3	9,3	39,1	19,0
Gymnázium	18,3	3,7	32,7	7,8

Rast nezrovnalostí v školstve

- Slobodný výber školy – rodičia môžu slobodne vybrať školu
- Rozdielne od iných krajín OECD školský výkon detí a pokračovanie v štúdiu silne ovplyvňuje skorý výber školy
- Rozštiepenie školského systému
- „White flight” – rastúca segregácia

Pomer rómskych detí na základnej škole (6-14)

Rok	%
1971	6
1993	11
2009	15

Pomer detí zo znevýhodneného prostredia a detí zo znevýhodneného prostredia s rodičmi s nízkym školským vzdelaním na základnej a strednej škole

	Zo znevýhodneného prostredia (ZP) (%)	Dieťa zo znevýhodneného prostredia s rodičom s nízkym školským vzdelaním (SZP) (%)
Základná škola	33	14
Odborné učilište	29	10
Špeciálne odborné učilište	31	14
Stredná odborná škola	14	3
Gymnázium	9	1

Rozloženie detí v rôznych typoch stredných škôl

	Všetky deti (%)	Zo znevýhodneného prostredia (%)	Dieťa zo znevýhodneného prostredia s rodičom s nízkym vzdelaním (%)
Odborné učilište	22	41	56
Špeciálne odb. učilište	2	3	6
Stredná odb. škola	42	36	28
Gymnázium	35	19	11

Počet bodov z čítania s porozumením a faktory ovplyvňujúce školský výkon (PISA 2009)

Štát	Bodový priemer školákov z čítania s porozume- ním	V akej miere vysvetľuje spoločenské postavenie školáka jeho školský výkon (%)
Česká republika	478	12,4
Maďarsko	494	26,0
Poľsko	500	14,8
Slovensko	477	14,6
Priemer OECD	493	14,0

Rozptyl počtu bodov z čítania s porozumením v rámci škôl a medzi školami (PISA 2009)

Štát	Rozptyl v rámci škôl	Rozptyl medzi školami
Česká republika	52	49
Maďarsko	37	69
Poľsko	80	25
Slovensko	55	35
Priemer OECD	65	40

Rozloženie školských tried podľa etnika v rokoch 2000, 2004, 2010

	2000 (%)	2004 (%)	2010 (%)
Homogénne nerómske triedy	5,6	10,1	8,8
Triedy s nerómskou väčšinou	60,9	56,7	42,8
Triedy s rómskou väčšinou	22,8	19,6	36,4
Homogénne rómske triedy	10,6	13,6	12,1
Triedy s rómskou väčšinou a homogénne rómske triedy spolu	33,4	33,2	48,5

Pomer detí zo znevýhodneného prostredia s nízko
vzdelaným rodičom v kvartiloch detí zo
znevýhodneného prostredia

Year	1. kvartil	2. kvartil	3. kvartil	4. kvartil
2004	0,002	9,9	27,7	59,1
2005	0,95	15,2	33,8	64,9
2006	1,4	14,4	32,4	64,1
2007	2,6	16,2	34,2	65,3

Antisegregačné opatrenia (2002-2005)

„Mäkké“ opatrenia (2002-2004)

- Antidiskriminačný zákon
- Povinná návšteva materskej školy pre chudobné detí
- Sťažené prijatie žiakov do špeciálnych tried
- Integrácia žiakov učiacich sa v špeciálnej triede alebo špeciálnej škole
- Normatívne financovanie integrovaného vzdelávania žiakov zo stupňovane znevýhodneného prostredia
- Štipendijný systém pre žiakov zo znevýhodneného prostredia

.

Antisegregačné opatrenia (2005-2010)

Obmedzenie výberu školy

- Vytvorenie hraníc školských obvodov tak, aby bol rozdiel pomeru detí zo stupňovane znevýhodneného prostredia s nízko vzdelanými rodičmi medzi dvoma obvodmi pod 25%
- U detí prihlásených mimo daného školského obvodu treba uprednostniť žiakov zo znevýhodneného prostredia

Pasce desegregačnej politiky vlády

- Ministerstvo školstva nemôže zabrániť tomu, aby samosprávy nevenovali pozornosť antisegregačným opatreniam, lebo
 - administratívnym zlúčením škôl formálne zmizne segregácia medzi inštitúciami
 - zlúčenie škôl sa netýka hraníc školských obvodov
 - pre školy s vyšším štatútom sa zjaví možnosť na vytvorenie takých špeciálnych tried, ktoré neberú ohľad na školské obvody a zabezpečujú miesto v prvom rade pre nerómskych žiakov
- Samosprávy ako zriaďovatelia škôl nevedia kontrolovať „putovanie“ žiakov medzi jednotlivými školami a školskými obvodmi

Pomer žiakov, učiacich sa vo vlastnom školskom obvode (2010)

Rozmery obce	%
Mesto so župným právom	36,2
Mesto	71,2
Malé mesto	64,6
Dedina	72,0
Dedina s nízkym počtom obyvateľov	76,0

Pomer detí, odsťahujúcich sa zo školského obvodu (2010) (%)

Rozmery obce	
Mesto so župným právom	7,3
Mesto	9,1
Malé mesto	20,0
Dedina	8,0
Dedina s nízkym počtom obyvateľov	22,0

Putovanie detí v obvodoch rôznych štatútov a medzi školami v meste Pécs (2009)

	„Putujúce” deti (%)	„Putujúce” deti s nízko vzdelaným rodičom (%)	„Putujúce” rómske deti (%)
Žije v obvode s nižším štatútom, ale zapísaný do školy s vyšším štatútom	28	7	5
Žije v obvode s vyšším štatútom a zapísaný do školy s vyšším štatútom	12	5	4
Žije v obvode s nižším štatútom a zapísaný do školy s nižším štatútom	9	45	33
Žije v obvode s vyšším štatútom a zapísaný do školy s nižším štatútom	4	16	20
Deti v špeciálnych školách	5	16	15

Školská politika po páde právneho štátu (2012)

Pád liberálnej školskej politiky

- Zjaví sa štát ako zriaďovateľ školy
- Zánik normatívneho financovania
- Vládna kontrola učiva

Pád integračnej školskej politiky

- Rámcový počet na stredných školách určuje štát
- Miesta v gymnáziách sa znížia o 40%
- Hranica povinnej školskej dochádzky bola znížená na 16 rokov

Ďakujem za pozornosť!